

УДК 338.123: 338.262.4

JEL G32, O12

DOI 10.32782/2786-765X/2025-9-7

Глухов М.О.

здобувач третього рівня вищої освіти,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9330-3012>

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Актуальність дослідження фінансово-економічного розвитку ринку телекомунікаційних послуг обумовлено визначним місцем телекомунікаційного ринку в економіці країни та у житті суспільства в умовах війни. Досліджено тенденції та перспективи розвитку шляхом аналізу фінансово-економічних показників суб'єктів ринку телекомунікаційних послуг України. Проаналізовано аналітичну інформацію на основі даних Державної служби статистики України, що знаходиться у відкритому доступі для порівняльного аналізу та критичного дослідження критеріїв, що можуть мати вплив на розвиток даного сектору економіки. Систематизовано динаміку зміни обсягів інвестицій в сектор телекомунікаційних послуг та вплив на економічно-фінансовий стан підприємств телекомунікаційних послуг, стійкість яких пропорційно залежить від зовнішніх дотацій. Встановлено пряму залежність фінансових показників від змін у глобальному середовищі та адаптації підприємств ринку телекомунікаційних послуг, що нових умов та залучення інновацій у свою основну діяльність. Виокремлено лідерів ринку телекомунікацій України, і встановлено з якими ризиками зіштовхуються найбільші конкурентоздатні підприємства в сучасних умовах глобалізації та військових ризиків. Визначено переваги та напрямки, що дозволяють динамічно нівелювати ризики та досягати стабільних результатів в умовах невизначеності та втрат, як фінансових, так і фізичних. Наведено виявлені в результаті фінансово-економічного аналізу показники стратегії перспектив ринку телекомунікацій з урахуванням вимог, визначених і сформованих військовими діями в Україні та світі.

Ключові слова: фінансово-економічний розвиток, телекомунікаційні послуги, ринок телекомунікаційних послуг, цифрові технології, стимулювання розвитку.

Постановка проблеми. З моменту становлення ринку телекомунікацій в Україні і по сьогодні найважливішим аспектом залишається умова стабільного розвитку ринку у динамічно змінюваному внутрішньому і зовнішньому середовищі, що наповнене ризиками. Визначення заходів, що можуть нівелювати фінансові ризики, впроваджувати нові високотехнологічні інфраструктури і дозволить швидко адаптувати ринок телекомунікацій під час викликів сучасної реальності, можливе тільки за умови детального дослідження фінансово-економічного стану суб'єктів ринку телекомунікацій. Аналіз темпів розвитку ринку телекомунікацій дозволяє створювати достатні умови для запровадження і розробки заходів, що допомагають динамічно зростати підприємствам, що мають вирішальне значення для забезпечення інформаційної безпеки та критичного сприйняття інформації суспільством. Тому принциповим є дослідження фінансово-економічного розвитку ринку телекомунікацій в умовах ведення війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями теоретичного підґрунтя та дослідження фінансово-економічного базису розвитку ринку телекомунікацій висвітлено у багатьох працях вітчизняних та зарубіжних

вчених. Серед них – Безв Т. А., Безгін К. С., Берман Л.М., Володін С. А., Джеджула В. В., Друкер П., Ємільянов О., Єпіфанова І.Ю., Клименко Ю. М., Крейдич І.М., Людвік І., Немержицька С.Н., Прокопенко Н.С., Прохорова В., Стрельчук Є.М., Фостер Р., Чесбро Г., Шумбетер Й. та інші.

Мета статті. Метою дослідження є проаналізувати основні тенденції фінансово-економічного розвитку суб'єктів ринку телекомунікаційних послуг, дослідження аналітичної інформації з метою отримання об'єктивної і точної картини фінансового стану телекомунікаційного ринку України в складних умовах ведення господарської діяльності для пошуку резервів підвищення ефективності і розробки заходів щодо їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження стану та тенденцій розвитку суб'єктів ринку телекомунікаційних послуг в Україні дозволило виявити ключові закономірності та динаміку змін у галузі, що визначають її подальший розвиток. Аналіз охоплював аспекти моніторингу ринку, фінансово-економічного розвитку компаній та діагностики діяльності на основі адитивної моделі, що дало змогу оцінити не лише поточний стан галузі, а й її перспективи.

Загалом, телекомунікаційна сфера залишається одним із найважливіших стратегічних секторів економіки України, забезпечуючи не лише повсякденні потреби громадян у зв'язку, але й підтримуючи інформаційну безпеку держави. Розглянемо компанії-лідери у сфері телекомунікацій більш поглиблено.

Компанія «Київстар» була заснована у 1994 році українським підприємцем Ігорем Литовченком та його партнерами під назвою «Bridge». Перші три роки компанія не здійснювала активної діяльності, а вже 9 грудня 1997 року в мережі «Київстар» пролунав перший дзвінок, що ознаменувало початок надання послуг мобільного зв'язку в Україні [1].

У 1998 році «Київстар» став першим оператором в Україні, який запропонував послугу SMS, а у 2000 році – доступ до Інтернету за технологією WAP. Ці нововведення сприяли швидкому зростанню абонентської бази та зміцненню позицій компанії на ринку [1; 2].

У 2001 році «Київстар» досяг позначки в 1 мільйон абонентів, фактично ставши лідером ринку мобільного зв'язку в Україні. Цей період ознаменував початок масового впровадження мобільного зв'язку серед населення, коли мобільні телефони стали доступними не лише для бізнесменів, але й для широких верств населення [1].

Протягом наступних років компанія продовжувала впроваджувати нові технології та розширювати спектр послуг. Зокрема, «Київстар» першим в Україні впровадив технології GPRS та EDGE, що забезпечило швидкісну передачу даних та доступ до мобільного Інтернету. Це дозволило компанії залишатися конкурентоспроможною та відповідати на зростаючі потреби користувачів у якісному зв'язку та швидкому доступі до інформації.

Станом на 2021 рік «Київстар» обслуговував близько 26 мільйонів абонентів мобільного зв'язку та понад 1 мільйон клієнтів фіксованого ширококутового Інтернету. Компанія сплатила понад 10,2 мільярда гривень податків та платежів до бюджету України, що зробило її найбільшим платником податків серед телекомунікаційних операторів країни. Крім того, у 2021 році «Київстар» інвестував 5,5 мільярда гривень у розвиток інфраструктури, продовжуючи модернізацію мережі та впровадження новітніх технологій.

У 2022 році, внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, кількість активних абонентів мобільного зв'язку в Україні зменшилася на 6,6 мільйона, що становить майже 12% від загальної кількості користувачів. Це було зумовлено недоступністю мереж на тимчасово

окупованих територіях та міграцією населення за кордон [3].

Незважаючи на виклики, «Київстар» продовжував підтримувати своїх абонентів та суспільство. Компанія надавала безкоштовні послуги зв'язку, виділила 15 мільйонів гривень на благодійність та сплатила понад 1 мільярд гривень податків наперед. Для абонентів у роумінгу було надано додаткові бонуси для дзвінків та мобільного Інтернету, а для бізнес-клієнтів – збільшено кредитні ліміти та надано безкоштовний доступ до сервісу електронного документообігу Star.Docs [4].

У 2023 році кількість абонентів «Київстар» зменшилася на 3,4% порівняно з попереднім роком, досягнувши 23,9 мільйона користувачів. Дохід від одного клієнта (ARPU) зменшився на 1,4% – з 103 гривень на місяць у 2022 році до 102 гривень на місяць у 2023 році. Кількість абонентів фіксованого Інтернету залишилася на рівні 1,1 мільйона, проте ARPU зріс з 86 до 98 гривень на місяць.

Протягом своєї історії «Київстар» не лише впроваджував новітні технології, але й активно підтримував суспільство у складні часи, демонструючи соціальну відповідальність та лідерство на телекомунікаційному ринку України.

ПрАТ «ВФ Україна» (Vodafone Україна) є однією з провідних телекомунікаційних компаній країни. У 2023 році абонентська база Vodafone налічувала 15,9 мільйона користувачів. Компанія надає широкий спектр послуг, включаючи мобільний зв'язок, передачу даних, обмін повідомленнями, фіксований Інтернет та кабельне телебачення. Крім того, Vodafone активно впроваджує технології Інтернету речей (IoT), рішення для «розумних міст» (Smart City), аналітику великих даних та власні сервіси на базі штучного інтелекту (AI).

У 2023 році компанія продемонструвала значні фінансові показники. Згідно з даними, опублікованими на порталі «Бізнес. Цензор», дохід ПрАТ «ВФ Україна» склав 20,3 мільярда гривень, а чистий прибуток – 12,7 мільярда гривень. Це свідчить про стабільне фінансове становище та ефективність операційної діяльності компанії [5].

У серпні 2023 року Vodafone Україна придбала 90,6% статутного капіталу ТОВ «Фрінет», провайдера фіксованого Інтернету, за 746 мільйонів гривень. Цей крок дозволив компанії розширити свою присутність на ринку фіксованого зв'язку та зміцнити позиції серед провайдерів ширококутового доступу. Станом на кінець 2023 року штат компанії налічував близько 4 300 працівників, що на 300 осіб більше порівняно з попереднім роком. Це зростання свідчить

про розширення діяльності та інвестиції в людські ресурси [6].

ПрАТ «ВФ Україна» також входить до переліку найбільших платників податків країни. У 2023 році компанія сплатила 1,314 мільярда гривень податків, що підкреслює її значний внесок у державний бюджет та економіку України [1]. Загалом, Vodafone Україна продовжує зміцнювати свої позиції на телекомунікаційному ринку, інвестуючи в нові технології, розширюючи спектр послуг та активно розвиваючи інфраструктуру для забезпечення якісного зв'язку для своїх абонентів.

ТОВ «Лайфселл» (lifecell) є третім за величиною оператором мобільного зв'язку в Україні. Станом на кінець 2023 року кількість його абонентів досягла 11,7 мільйона осіб, що на 14,7% більше порівняно з 2022 роком, коли цей показник становив 10,2 мільйона. Компанія першою в Україні впровадила технології EDGE/GPRS, 3G та 4G, а також провела відкрите тестування 5G у співпраці з Ericsson Україна. У 2023 році lifecell зафіксував прибуток у розмірі 2,5 мільярда гривень проти 972,3 мільйона гривень роком раніше. Річний дохід компанії зріс на 24,4% – до 11,7 мільярда гривень. Збільшення доходу переважно зумовлене зростанням середнього доходу на одного користувача (ARPU) та підвищенням споживанням дата-послуг [5].

Капітальні інвестиції lifecell у 2023 році зросли на 39,9% – до 4,2 мільярда гривень, що свідчить про активний розвиток інфраструктури та модернізацію мережі [1; 5]. Таким чином, lifecell демонструє стійке зростання як у фінансових показниках, так і в розширенні абонентської бази, активно впроваджуючи новітні технології та інвестуючи в розвиток телекомунікаційної інфраструктури України.

Для визначення фінансових тенденцій розвитку трьох операторів мобільного зв'язку за останні три роки проведемо порівняльний

аналіз основних показників: кількість абонентів (мобільного зв'язку та фіксованого Інтернету); розмір чистого доходу; чистий прибуток; обсяг капітальних інвестицій; середньомісячний дохід на одного абонента (ARPU – Average Revenue per User). Результати аналізу наведено у таблиці 1.

Наведені статистичні дані за 2021–2023 роки підтверджують лідерство ПрАТ «Київстар» на ринку телекомунікацій України. Компанія випереджає основних конкурентів як за фінансовими показниками, так і за кількістю абонентів. Другу позицію утримує ПрАТ «ВФ Україна» (Vodafone Україна), а третє місце посідає ТОВ «Лайфселл».

За підсумками 2023 року, абонентська база ПрАТ «Київстар» становила 23,9 млн активних користувачів, що в 1,5 рази більше порівняно з ПрАТ «ВФ Україна» (15,9 млн абонентів) та у 2,4 рази перевищує показники ТОВ «Лайфселл» (9,9 млн абонентів). Розмір чистого прибутку компанії «Київстар» у 2023 році склав 10,5 млрд грн, що вдвічі перевищує прибуток Vodafone Україна (5,07 млрд грн) та у 4 рази перевищує показники Lifecell (2,57 млрд грн). Інвестиційна діяльність також демонструє стратегічне прагнення до розвитку та технологічного вдосконалення. «Київстар» інвестував 6,36 млрд грн у розширення мережі та технологічне оновлення, що на 12% більше у порівнянні з ПрАТ «ВФ Україна» (5,7 млрд грн) та у 1,5 рази перевищує капітальні вкладення «Лайфселл» (4,2 млрд грн).

Загалом, фінансово-економічні показники підтверджують домінування ПрАТ «Київстар» на ринку телекомунікацій України, що пояснюється масштабом покриття, рівнем інвестицій у технологічний розвиток та ефективністю бізнес-моделі компанії.

З таблиці 1 можна зробити висновок, що у 2022 році провідні мобільні оператори України зазнали значних втрат абонентської

Таблиця 1

Основні результати діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України у 2021–2023 рр.

Показники	ПрАТ «Київстар»			ПрАТ «ВФ Україна»			ТОВ «Лайфселл»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кількість абонентів, млн. користувачів	26.2	24.8	23.9	18.9	15.4	15.9	9.2	8.5	9.9
Чистий дохід, млн. грн.	28748	31092	33588	20144.8	19824.4	21600	8482.7	9411.7	11712
Чистий прибуток, млн. грн.	11267	9600	10500	3831.5	1100.4	5073	610.9	972.3	2567
Капітальні інвестиції, млн. грн.	5551	5960	6364	3500	3600	5700	3593.6	3007.6	4207
ARPU, грн./місяць	88	103	102	83.4	90.6	107.2	73.7	77.1	88.5

Джерело: сформовано автором на підставі [1; 2; 5]

бази, що загалом склало 5,6 млн користувачів. Основними причинами цього стали повномасштабне вторгнення РФ, відсутність доступу до мобільних мереж на тимчасово окупованих територіях та масштабна міграція населення за кордон у пошуках безпеки.

2022 рік став періодом серйозних випробувань для телекомунікаційного сектору. Найбільші втрати за кількістю абонентів зазнало ПрАТ «ВФ Україна» (Vodafone Україна) – компанія втратила 3,5 млн користувачів. Це пов'язано з тим, що в регіонах активних бойових дій на сході та півдні України значна частина населення користувалася послугами саме цього оператора.

Аналіз ключових показників діяльності національних операторів мобільного зв'язку дозволив визначити їхню позицію на ринку за поточними фінансовими та абонентськими параметрами. Однак, такий аналіз не враховує динаміку розвитку підприємств та їхню здатність до адаптації у складних умовах.

Наступним важливим кроком є проведення порівняльного аналізу темпів приросту основних показників діяльності мобільних операторів. Це дозволить оцінити ефективність їхнього зростання, стратегічну гнучкість та стійкість до кризових ситуацій. Результати такого аналізу будуть представлені у таблиці 2.

Результати аналізу темпів приросту основних показників діяльності провідних телекомунікаційних операторів України у 2021–2023 роках дозволяють глибше оцінити динаміку розвитку галузі, визначити ключові тенденції та виявити стратегічні підходи компаній до адаптації в умовах нестабільного середовища. Відзначається, що ринок мобільного зв'язку зазнав значних змін, зокрема через кризові явища, пов'язані з повномасштабною війною, міграційними процесами та структурною трансформацією споживчого попиту.

З позиції економічної ефективності варто акцентувати увагу на тому, що показник кількості абонентів демонструє різноспрямовані тенденції. Якщо у 2022 році всі три компанії відчули значний відтік клієнтів, що було спричинено фізичною недоступністю мереж на тимчасово окупованих територіях, а також виїздом мільйонів українців за кордон, то у 2023 році спостерігається певна стабілізація. ПрАТ «Київстар» продовжує втрачати абонентську базу (-3,6% у 2023 році проти -5,3% у 2022 році), що свідчить про складність відновлення позицій у сегменті індивідуального користування. Натомість ПрАТ «ВФ Україна» після рекордного скорочення клієнтів у 2022 році (-18,5%) змогло у 2023 році повернути частину абонентів (+3,3%). Це може свідчити про реалізацію більш агресивної маркетингової стратегії та впровадження нових сервісів для приваблення користувачів, або ж про відновлення покриття в деокупованих регіонах, де Vodafone мав велику абонентську базу до війни. Найкращу динаміку демонструє ТОВ «Лайфселл», який у 2023 році показав приріст у +16,5%, що може бути наслідком стратегічного позиціонування оператора як найбільш гнучкого та адаптивного до змін ринку.

Чистий дохід операторів показує різні тенденції, які дають змогу оцінити глибину структурних змін у споживанні телекомунікаційних послуг. ПрАТ «Київстар» демонструє стабільний приріст доходів (+8,2% у 2022 році та +8,0% у 2023 році), що свідчить про ефективність тарифної політики та здатність компанії адаптувати бізнес-модель до змін. ПрАТ «ВФ Україна» у 2022 році зафіксував спад доходу (-1,6%), однак у 2023 році ситуація покращилася (+9,0%), що може свідчити про вдалі заходи з оптимізації бізнес-процесів та відновлення частини абонентської бази. Найдинамічнішим залишається ТОВ «Лайфселл»,

Таблиця 2

Темпи приросту основних показників діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України у 2021–2023 рр., %

Показники	ПрАТ «Київстар»			ПрАТ «ВФ Україна»			ТОВ «Лайфселл»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кількість абонентів млн користувачів	-5,3	-3,6	-2,8	-18,5	+3,3	-1,9	-7,6	+16,5	+2,0
Чистий дохід, млн грн	+8,0	+8,2	+8,0	-1,4	-1,6	+9,0	+9,5	+11,0	+24,4
Чистий прибуток, млн грн	-10,5	-14,8	+9,4	-6,2	-71,3	+461,0	+32,8	+59,2	+264,0
Капітальні інвестиції, млн грн	+5,6	+7,4	+6,8	+3,0	+2,8	+58,3	-12,5	-16,3	+39,9
ARPU грн./місяць	+10,2	+17,1	-1,0	+4,8	+8,6	+18,3	+2,1	+4,6	+14,8

Джерело: сформовано автором на підставі [5]

який у 2023 році показав стрімке зростання доходу (+24,4%), що майже втричі перевищує показники «Київстару». Це вказує на активну стратегію залучення нових клієнтів, впровадження нових послуг або ж коригування цінової політики.

Проте найбільш показовим у контексті економічної ефективності є чистий прибуток компаній, оскільки саме цей показник демонструє здатність операторів до генерації прибутку навіть у складних умовах. У 2022 році всі три компанії зазнали серйозних змін: у «Київстару» відбулося падіння чистого прибутку на 14,8%, у Vodafone Україна – на 71,3%, а у «Лайфселл» – приріст на 59,2%. Це може свідчити про різні стратегії управління витратами: «Київстар» та Vodafone зіштовхнулися з падінням доходів на фоні втрати абонентів та зростання операційних витрат (особливо в частині відновлення мереж), тоді як «Лайфселл» міг зберегти відносно низьку собівартість надання послуг завдяки меншій мережевій інфраструктурі та ефективній оптимізації операційних витрат. Проте найбільш вражаючим є приріст чистого прибутку Vodafone у 2023 році (+461,0%), що може свідчити про ефективні заходи оптимізації витрат або ж значні зміни в структурі доходів. Подібні тенденції можна спостерігати і в «Лайфселл», який продемонстрував зростання прибутку на 264,0%, що вказує на високу гнучкість бізнес-моделі компанії.

Щодо інвестиційної політики, то тут ситуація також відрізняється залежно від стратегії компаній. «Київстар» у 2022 році збільшив інвестиції на 7,4%, а у 2023 – ще на 6,8%, що свідчить про поступове розширення та оновлення інфраструктури. Vodafone у 2022 році наростив капітальні інвестиції всього на 2,8%, проте у 2023 цей показник зріс до +58,3%, що може означати запізнiле, але масштабне оновлення мереж. «Лайфселл» демонструє нестабільну інвестиційну динаміку: у 2022 році капітальні витрати скоротилися на 16,3%, однак у 2023 році зросли на 39,9%, що, ймовірно, пов'язано з необхідністю оновлення інфраструктури після війни.

Окремо варто розглянути показник ARPU (середнього доходу з одного абонента), який є важливим індикатором ефективності тарифної політики. У 2022 році всі оператори показали позитивну динаміку: «Київстар» (+17,1%), Vodafone (+8,6%), «Лайфселл» (+4,6%). Це може свідчити про те, що зменшення кількості абонентів компенсувалося підвищенням тарифів або ж збільшенням споживання додаткових послуг. Однак у 2023 році «Київстар» зафіксував незначне

зниження ARPU (-1,0%), що може свідчити про стабілізацію ринку або зменшення платоспроможного попиту. Натомість Vodafone та «Лайфселл» продемонстрували приріст +18,3% та +14,8% відповідно, що свідчить про вдалі маркетингові заходи та підвищення цінності послуг для користувачів.

Дослідження фінансово-економічного розвитку ринку телекомунікацій неможливе без глибокого аналізу Київстар, як найбільшого оператора зв'язку в Україні. Його частка ринку мобільного зв'язку перевищує 40%, а фінансові показники стабільно зростають навіть у кризові періоди. Незважаючи на війну, компанія інвестує мільярди гривень у розвиток мережі, впроваджує енергонезалежні рішення, розширює 4G-покриття, тестує 5G і розвиває цифрові сервіси. Київстар – не лише телеком-оператор, а стратегічно важлива компанія, яка забезпечує зв'язок у зонах бойових дій, підтримує військових, створює мережі для укриттів та адаптує свою інфраструктуру до умов енергетичної нестабільності. Його діяльність суттєво впливає на конкурентне середовище, формуючи тенденції розвитку всієї галузі. Фінансові виклики, включаючи зростання операційних витрат, валютні ризики та зміни регуляторного середовища, роблять аналіз ще більш актуальним. Вивчення бізнес-моделі Київстар дозволяє не лише оцінити стійкість телеком-ринку в Україні, а й визначити перспективи його подальшої трансформації.

Аналіз активів компанії ПрАТ «Київстар» у період 2019–2023 років свідчить про поступальну динаміку розвитку фінансово-економічного стану підприємства, що відображає як стратегічні інвестиції в основні засоби, так і зміну структури ліквідних активів. Необоротні активи компанії демонструють постійне зростання, що свідчить про активне інвестування у матеріальні та нематеріальні ресурси. У 2019 році цей показник складав 23,2 млрд грн, тоді як у 2023 році він досягнув 30,35 млрд грн, що еквівалентно приросту 30,8% за п'ятирічний період. Основним драйвером цього зростання є збільшення вартості основних засобів – із 13,5 млрд грн у 2019 році до 19,5 млрд грн у 2023 році. Це вказує на модернізацію інфраструктури, розширення телекомунікаційних потужностей, впровадження сучасних технологій, таких як 4G / 5G та оптоволоконні мережі PON.

Важливим показником є нематеріальні активи, які становлять значну частину необоротних активів. Їх зростання з 8,25 млрд грн у 2019 році до 8,9 млрд грн у 2023 році (+7,8%) вказує на інвестування в програмне забезпечення, авторські права, ліцензії на часто-

ти та брендові активи. Фінансові інвестиції, навпаки, демонструють зниження (з 175 млн грн у 2019 році до 98 млн грн у 2023 році, що складає -44%). Це може бути наслідком перерозподілу ресурсів із зовнішніх інвестицій у внутрішній розвиток інфраструктури. Найбільш динамічне зниження демонструють відстрочені податкові активи, скоротившись із 365 млн грн у 2019 році до 115 млн грн у 2023 році (-68,5%), що може свідчити про зміну системи оподаткування або коригування балансових розрахунків відповідно до фінансової політики компанії.

Оборотні активи компанії зросли на 76,6%, з 1,98 млрд грн у 2019 році до 3,5 млрд грн у 2023 році, що вказує на зміцнення фінансової стійкості та ліквідності компанії. Значну увагу слід приділити зростанню дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, яка збільшилася із 600 млн грн у 2019 році до 1,02 млрд грн у 2023 році (+70%). Це може бути наслідком розширення клієнтської бази та збільшення кількості відстрочених платежів, що є типовим для великого бізнесу, орієнтованого на B2B- та корпоративних клієнтів. Грошові кошти та їх еквіваленти збільшилися з 1,1 млрд грн у 2019 році до 1,98 млрд грн у 2023 році (+80%), що є позитивним сигналом фінансової стабільності. Це вказує на ефективне управління грошовими потоками та наявність резервів для подальшого розвитку.

Значне скорочення спостерігається у товарно-матеріальних запасах, які знизилися з 55 млн грн у 2019 році до 32 млн грн у 2023 році (-41,8%). Це може свідчити про оптимізацію витрат на складські залишки та зниження необхідності утримування значних запасів обладнання завдяки ефективній логістиці.

Витрати майбутніх періодів зросли з 115 млн грн у 2019 році до 220 млн грн у 2023 році, що може бути пов'язано з передоплатами за маркетингові, операційні або інфраструктурні проекти. Загальний баланс компанії за 2019–2023 роки демонструє постійне зростання, збільшившись із 25,55 млрд грн у 2019 році до 33,75 млрд грн у 2023 році (+32%). Це підтверджує стабільний розвиток компанії, її здатність генерувати нові активи та підтримувати високий рівень фінансової ефективності.

Аналіз активів ПрАТ «Київстар» свідчить про збалансований фінансовий розвиток компанії, що включає: значне зростання необоротних активів завдяки модернізації основних засобів, інвестицій у телекомунікаційні технології та ліцензійні активи; підвищення ліквідності, що підтверджується зростанням

грошових коштів та дебіторської заборгованості; оптимізацію операційних процесів, що виражається у скороченні товарно-матеріальних запасів та зменшенні фінансових інвестицій на користь інфраструктурних вкладень; скорочення податкових активів, що може бути пов'язано зі зміною фінансових та регуляторних умов.

У перспективі компанія може зберегти позитивну динаміку за рахунок подальшого розширення мережі 5G, впровадження енергоефективних рішень, цифровізації бізнесу та розширення спектру телекомунікаційних послуг.

Фінансовий стан ПрАТ «Київстар» за 2019–2023 роки демонструє стабільний розвиток, що виражається у збільшенні власного капіталу, зростанні активів і поступовій зміні структури зобов'язань. Баланс компанії зріс із 25,55 млрд грн у 2019 році до 33,75 млрд грн у 2023 році, що свідчить про стійку динаміку, навіть в умовах кризових явищ та макроекономічних викликів. Значний приріст нерозподіленого прибутку, який за цей період збільшився на 53%, підкреслює фінансову ефективність бізнес-моделі компанії та її здатність генерувати стабільний грошовий потік.

Значним є зростання поточних зобов'язань, які збільшилися на понад 41%. Найбільший приріст спостерігається у кредиторській заборгованості перед постачальниками, що може пояснюватися розширенням бізнес-активності та необхідністю збільшення закупівель обладнання. Також помітне збільшення розрахунків із бюджетом та страхуванням, що може бути наслідком підвищення податкових зобов'язань та зміни умов регуляторного середовища. Розрахунки з оплати праці зросли майже вдвічі, що, ймовірно, свідчить про підвищення заробітних плат або збільшення штату компанії, що є логічним у період активного розвитку.

В цілому, ПрАТ «Київстар» демонструє стійкий фінансовий розвиток, оптимізуючи боргові зобов'язання, інвестуючи у стратегічно важливі напрямки та забезпечуючи зростання прибутковості. Навіть у кризові періоди компанія зберігає високий рівень ліквідності, що дозволяє їй бути фінансово гнучкою та стійкою до макроекономічних змін. Динаміка показників свідчить про ефективне управління ресурсами, стабільне збільшення активів і відповідність довгостроковій стратегії розвитку телекомунікаційного бізнесу в Україні [7].

Попри збільшення адміністративних витрат і витрат на збут, що є очікуваним у процесі масштабування діяльності, операційний

прибуток продовжує зростати, що свідчить про оптимізацію бізнес-процесів, вдосконалення стратегічного управління витратами та збільшення операційної маржинальності. Однак слід відзначити певне уповільнення темпів зростання чистого прибутку у 2023 році, що може бути пов'язано зі зростанням фінансових витрат, податкового навантаження та макроекономічними факторами.

Показники фінансового результату до оподаткування демонструють високу стійкість: якщо у 2019 році він становив 14,3 млрд грн, то у 2023 році сягнув 20,2 млрд грн, що вказує на ефективне використання фінансових ресурсів. Водночас податкові виплати компанії зростають, що є свідченням прозорості фінансової звітності та значного внеску компанії в економіку країни. Чистий фінансовий результат є ключовим показником ефективності діяльності компанії, і його позитивна динаміка протягом п'яти років підтверджує стійкість бізнес-моделі Київстар. Прибуток зріс із 11,53 млрд грн у 2019 році до 16,86 млрд грн у 2023 році, що підкреслює конкурентоспроможність компанії, її здатність адаптуватися до ринкових змін та ефективно розподіляти ресурси [8, с. 114].

Отже, аналіз показників дає змогу зробити висновок про високу ефективність операційної діяльності суб'єктів ринку телекомунікацій, зростання їх фінансової стійкості, грамотне управління витратами та позитивні перспективи розвитку в умовах нарощування інвестицій, технологічної модернізації та збереження лідерських позицій на телекомунікаційному ринку України.

Висновки. Моніторинг суб'єктів телекомунікаційного ринку показав, що сектор зв'язку та цифрових технологій в Україні є одним із найбільш динамічних та конкурентоспроможних. Незважаючи на макроекономічні

виклики, зокрема пандемію COVID-19, військові дії та регуляторні зміни, оператори зв'язку зберігають високий рівень адаптивності, що забезпечує стабільне надання послуг та інвестиції у розвиток інфраструктури. Кількість активних суб'єктів господарювання в телекомунікаційній сфері демонструє позитивну динаміку, що свідчить про відносну стійкість ринку навіть в умовах невизначеності.

Аналіз фінансово-економічного розвитку телекомунікаційних компаній, проведений на прикладі ПрАТ «Київстар», підтвердив загальну тенденцію до зростання фінансових показників. Протягом 2019–2023 років чистий дохід Київстару збільшився з 23 млрд грн до 33,5 млрд грн, що свідчить про стабільне нарощування ринкової частки та підвищення попиту на послуги мобільного зв'язку та Інтернету. Водночас фінансова структура компанії демонструє раціональний підхід до управління ресурсами, що дозволяє збільшувати інвестиції в інфраструктуру та цифровізацію. Позитивна динаміка валового та чистого прибутку вказує на ефективність операційної діяльності та оптимізацію витрат.

Таким чином, проведене дослідження підтвердило, що ринок телекомунікаційних послуг в Україні демонструє високу адаптивність та стабільне зростання, незважаючи на кризові явища. Провідні оператори, зокрема Київстар, реалізують стратегії розвитку, орієнтовані на інновації, технологічне оновлення та розширення послуг, що дозволяє їм зберігати лідерські позиції та забезпечувати високу якість зв'язку для споживачів. Аналіз за адитивною моделлю дав змогу чітко визначити закономірності розвитку компанії, виявити ключові фактори впливу та сформулювати прогнози щодо подальшої динаміки ринку.

Бібліографічний список

1. Офіційний сайт компанії Київстар. URL: <https://kyivstar.ua/about?utmsource=chatgpt.com> (дата звернення: 20.03.2025).
2. Паламаренко Я. В. Адитивна модель оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємств спиртової промисловості на основі методики PESTEL-FAMIL (Y)-аналізу. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 265–270.
3. Найбільші інтернет-провайтери втрачають частку на ринку. Десятка компаній за доходами. URL: https://biz.liga.net/ua/ekonomika/telekom/novosti/naibilshi-internet-provaidery-vtrachaiut-chastku-na-rynku-desiatka-kompanii-za-dokhodamy?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.03.2025).
4. Ночвіна І. О. Цифровізація економіки: можливості та основні загрози. *Збірник наукових праць ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2021. Вип. 19. С. 90–97. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/economics/article/view/3678>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk> (дата звернення: 31.03.2025).
6. Новоселецький О. М., Зубенко І. Р., Гурина М. М. Моделювання та прогнозування попиту на цифровий продукт. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. 2021. № 22 (50). С. 95–101.

7. Галан Л., Смоляр Ю. Інноваційні тенденції розвитку телекомунікаційного ринку України на прикладі провідних компаній. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-46>
8. Караєва Н. В., Войтко С. В., Сорокіна Л. В. Ризик-менеджмент сталого розвитку енергетики: інформаційна підтримка прийняття рішень: навчальний посібник. Київ : Альфа Реклама, 2013. 308 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323531417.pdf>

References

1. Ofitsiyni sait kompanii Kyivstar [Official website of Kyivstar]. Available at: https://kyivstar.ua/about?utm_source=chatgpt.com (accessed March 20, 2025).
2. Palamarenko Ya. V. (2017). Adytyvna model otsiniuvannya rivnia stratehichnoho rozvytku pidpriemstv spyrtovoi promyslovosti na osnovi metodyky PESTEL-FAMIL (Y)-analizu. [Additive model for assessing the level of strategic development of alcohol industry enterprises based on the PESTEL-FAMIL (Y)-analysis methodology]. *Ekonomika i suspilstvo*. № 13. S. 265–270.
3. Naibilshi internet-provaidery vtrachaiut chastku na rynku. Desiatka kompanii za dokhodamy [The largest internet providers are losing market share. Top ten companies by revenue]. Available at: https://biz.liga.net/ua/ekonomika/telekom/novosti/naibilshi-internet-provaidery-vtrachaiut-chastku-na-ryнку-desiatka-kompanii-za-dokhodamy?utm_source=chatgpt.com (accessed March 20, 2025).
4. Nochvina I. O. (2021). Tsyfrovizatsiia ekonomiky: mozhlyvosti ta osnovni zahrozy [Digitalization of the economy: opportunities and main threats]. *Zbirnyk naukovykh prats KhNPU imeni H.S. Skovorody "Ekonomika"*. Vyp. 19. S. 90–97.
5. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://stat.gov.ua/uk> (accessed March 31, 2025).
6. Novoseletskyi O. M., Zubenko I. R., Huryna M. M. (2021). Modeliuvannya ta prohnozuvannya popytu na tsyfrovyy produkt [Modeling and forecasting demand for a digital product]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Ekonomika": naukovyi zhurnal*. № 22 (50). S. 95–101.
7. Halan L., Smoliar Yu. (2022). Innovatsiini tendentsii rozvytku telekomunikatsiinoho rynku Ukrainy na prykladi providnykh kompanii [Innovative trends in the development of the telecommunications market of Ukraine using the example of leading companies]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-46>
8. Karaieva N. V., Voitko S. V. and Sorokina L. V. (2013). Ryzhik-menedzhment staloho rozvytku enerhetyky: informatsiina pidtrymka pryiniattia rishen: navchalnyi posibnyk [Risk management of sustainable energy development: information support for decision-making: a textbook]. Kyiv: Alfa Reklama. 308 s. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/323531417.pdf>

Стаття надійшла до редакції 31.03.2025

Mykyta Hlukhov

Postgraduate Student,

Private Higher Educational Establishment "European University"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9330-3012>

FINANCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE TELECOMMUNICATIONS SERVICES MARKET

The relevance of the study of the financial and economic development of the telecommunications services market is due to the prominent place of the telecommunications market in the country's economy and in the life of society in times of war. The tendencies and prospects of development are studied by analysing the financial and economic indicators of the telecommunications market players in Ukraine. The analytical information based on the data of the State Statistics Service of Ukraine, which is publicly available for comparative analysis and critical study of the criteria that may affect the development of this sector of the economy, is analysed. The dynamics of changes in the volume of investments in the telecommunications services sector and the impact on the economic and financial condition of telecommunications services enterprises, whose sustainability is proportionally dependent on external subsidies, are systematised. The direct dependence of financial indicators on changes in the global environment and the adaptation of telecommunications market enterprises to new conditions and the involvement of innovations in their core business has been established. The leaders of the Ukrainian telecommunications market are identified, and the risks faced by the most competitive enterprises in the current conditions of globalisation and military risks are determined. The advantages and directions that allow to dynamically mitigate risks and achieve stable results in the face of uncertainty and losses, both financial and physical, are identified. The indicators of the strategy of the telecommunications market prospects identified as a result of the financial and economic analysis are presented. The article presents the results of financial and economic analysis of the strategy indicators of the telecommunications market prospects, taking into account the requirements defined and shaped by military operations in Ukraine and in

the world. Monitoring of telecommunications market players has shown that the communications and digital technologies sector in Ukraine is one of the most dynamic and competitive. Despite macroeconomic challenges, such as the COVID-19 pandemic, military operations and regulatory changes, telecoms operators maintain a high level of adaptability, which ensures stable service delivery and investment in infrastructure development. The number of active business entities in the telecommunications sector is showing positive dynamics, which indicates the relative stability of the market even in the face of uncertainty. The analysis of the financial and economic development of telecommunications companies based on the example of Kyivstar PJSC confirmed the general upward trend in financial indicators. At the same time, the company's financial structure demonstrates a rational approach to resource management, which allows it to increase investments in infrastructure and digitalisation. The positive dynamics of gross and net profit indicates the efficiency of operations and cost optimisation. Thus, the study confirmed that the telecoms market in Ukraine is highly adaptable and growing steadily despite the crisis. Leading operators, including Kyivstar, are implementing development strategies focused on innovation, technological upgrades and expansion of services, which allows them to maintain their leadership positions and provide high quality communication to consumers. The additive model analysis allowed us to clearly define the company's development patterns, identify key factors of influence and formulate forecasts for further market dynamics.

Keywords: financial and economic development, telecommunication services, telecommunication services market, digital technologies, development stimulation.